

ERINTŐK ÉS

FEKETE GYÖRGY

ERINTKEZÉSEK

EMLÉKKONFERENCIA

2021. október 1. / Győr, Zsinagóga / 10:00-17:00

ÜZENET

Üzenem a földnek, fáknak, szeleknek, vizeknek, felhőknek, hegyeknek és völgyek ölének, hogy köszönöm nekik a természeti világ felfoghatatlan gazdagságú csodáit, inspirációik kitüntető érintéseit s a bennük lüktető képi-tárgyi látomásokat.

Üzenem a madaraknak: turulnak, fecskének, cinegének, nádirigónak, köszönöm, hogy repülésük titkait elleshettem, csőrükből szomjamat olthattam és énekeiket bekottázhattam könyveim lapjaira.

Üzenem az égnek: hálás vagyok a küldésért, s hogy érintéseit, bátorításait, gondoskodását legelesettebb pillanataimban is érezhettem. Köszönöm sorsom iránti figyelmét, azt a csodát, hogy reményét tudhattam a végső hazatérés biztonságának.

Üzenem a szívembe oltott enyéimnek, véreimnek, társaimnak, barátainak, hogy tudom: sem a küzdelmeknek, sem a feloldásukra rendeltetett sikereknek nem volna esélye, értelme nélkülük. Önmagunknak élve csupán lapos semmittevessé silányulnak még a legjobb szándékú igyekezetek is.

Üzenem ellenfeleimnek: bocsássák meg tévedéseimet, és ellenségeimnek, hogy a művek békítő kéznyújtásaiban enyhüljön meg értelmetlenné válható haragjuk, és szelídüljenek meg a sértésekben mindig méltatlanná váló szavak.

Üzenem a destruktívoknak, a siránkozóknak, a mindig másra mutogatóknak, hogy ez irányú igyekezetük mind-mind veszteséglistájukat fogja szaporítani, amikor soruk elszámolóbiztosra életük egyenlegének elkészítésére majd felhatalmazást kap.

Üzenem az anyagoknak, szerszámoknak, mesterségek tanítóinak, hogy köszönöm kezem képességeinek a kiteljesedését, és a szellem embereinek, hogy a lét nagy kérdései iránti figyelmemet felkeltették, éltették és számon is kérték azokban a létfontosságú órákban, amikor tettekkel kellett bizonyítani a szándékaim tisztességét. Csak így válhattak az álmok kísérletekké, azok tervekké, hogy nyomukban a művek szárnyaikat bonthassák.

Üzenem a hazának, hogy jutalom volt fiának lenni, bölcsőjében életre ringani, erős karjában emberré érni, közös hajlékába szegődni nemzetmegtartó szolgálatra, ünnepre, imába foglalt hálaadásra.

Végezetül üzenem mindazoknak, akik mai örömben együtt osztoznak velem, hogy igazi áldás volt egy történelmi időben élnünk, s együtt vállalni megtisztelő szerepet a művészet istenáldotta varázslatában.

Fekete György, 2018

* Fekete György: Hazafelé, Számadás a vándorútról, MMA Kiadó, Budapest, 2019, 5-6.

ELŐSZÓ

Konferenciánk névadója a tavaly elhunyt Fekete György Kossuth- és Munkácsy Mihály-díjas belsőépítész, iparművész, szakíró és kultúrpolitikus. Gazdag alkotói életműve mellett több évtizeden át szolgálta a hazai kulturális közélet megújulását, a művészetek és a művészek szellemi és társadalmi elismerését. Az Antall-kormány helyettes-államtitkáraként nevéhez kötődik a Nemzeti Kulturális Alap létrehozása, majd 2011-től a köztestületként elismert Magyar Művészeti Akadémia szervezése, intézményeinek kiépítése, melynek elnökeként, később tiszteletbeli elnökeként haláláig elkötelezetten munkálkodott.

Életművének a mai napon különös hangsúlyt ad egy új művészeti fakultás létrejötte itt Győrben, a Széchenyi Egyetem Művészeti Karán belül megalakult Design Campus és Tanszék művészeti képzéseinek idei elindulása. Fekete György kitüntetett figyelmet fordított az egyetemi és középiskolai művészeti képzések struktúrájának megújítására, a művészeti karok „országos szövetszerkezetének” megteremtésére. Ebben az értelemben – noha nem érhetette meg a győri designképzés elindulását – az új tanszék elindulása is életműve részének tekinthető.

Az emlékkonferencia célja, hogy a pálya- és munkatársak visszaemlékezésein keresztül pontosítson egy olyan alkotói profilt, amely mögött hatalmas és kiterjedt életmű áll. A tanácskozás a fentiekén túl vállalkozni kíván arra is, hogy megjelölje azokat a fontosabb csomópontokat, amelyek az eljövendő kutatások, konferenciák immáron tematikus alapanyagaként szolgálhatnak.

Wesselényi-Garay Andor

PROGRAM

10.00-10.10	Köszöntő
10.10-10.30	Kucsera Tamás Gergely: A köztestületi MMA első elnökére emlékezve
10.30-10.50	Kocsis Miklós: Nem a dicsőség, az alázat az övé
10.50-11.10	Schrammel Imre: „Fekete Györgyről, a legjobb barátomról, akivel közel 70 évig voltunk jó barátok”
11.10-11.30	Dr. Fekete Károly: Élet a keresztény hit tágasságában – Fekete György spiritualitása
11.30-11.50	Szünet
11.50-12.10	Kiszely Mária: Érintők és érintkezések
12.10-12.30	Szenes István: Szubjektív érzések objektív tényekről
12.30-12.50	Dvorszky Hedvig: Fekete György tervezői gondolatai a tárgyakról és az emberekről
12.50-13.10	U. Nagy Gábor: Design a változások korában
13.10-13.20	Kérdések, hozzászólások, zárás

ABSZTRAKTOK

Kucsera Tamás Gergely

a Magyar Művészeti Akadémia főtitkára, a Széchenyi István Egyetem kutatóprofesszora, a Pécsi Tudományegyetem címzetes egyetemi tanára, a Károli Gáspár Református Egyetem docense, a konferencia kezdeményezője és társszervezője

A KÖZTESTÜLETI MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA ELSŐ ELNÖKÉRE EMLÉKEZVE

„Kiskamaszként a televízión keresztül láthattam politikai megnyilvánulásait. Emlékszem, az egyik ilyen alkalommal édesapám mondta, hogy korábban kitűnő televíziós ismeretterjesztő sorozatokat készített, maga is szívesen nézte... Azután, bár a posztkommunista restauráció – a szakirodalom szerinti első szocialista-liberális kormánykoalíció – miatti lelki ellenállásom már tinédzser korom utolsó évében a közéleti deszkák még függöny által takart részeire vitt, sokáig nem találkoztunk. Nem találkoztunk egészen addig, amíg a Kecske utcában le nem ültünk beszélgetni, erre kért minket Makovecz Imre és Kovács Flórián.”

Kocsis Miklós

jogász, közgazdász, a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója

NEM A DICSŐSÉG, AZ ALÁZAT AZ ÖVÉ

Az előadó a rendezvény koncepciójához igazodva nem tudományos előadásra, hanem Fekete György emberi és intézményi hatását megidéző előadásra vállalkozik. Művész, tudós, vezető és másokat felemelően elfogadó társsá fogadó volt abban a munkában, aminek kereteit határozottan jelölte ki. A köztestületté váló Magyar Művészeti Akadémia által alapított Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet egyik legfőbb támogatója, koncepciójának alakítója, ugyanakkor tevékenységét nem uraló egyénisége. Az előadás arra törekszik, hogy Fekete György holisztikus látásmódjának, valamint ennek hatásainak egyes szeleteiről számot adhasson.

Schrammel Imre

keramikumművész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja

„FEKETE GYÖRGYRŐL, A LEGJOBB BARÁTOMRÓL, AKIVEL KÖZEL 70 ÉVIG VOLTUNK JÓ BARÁTOK”

Az előadó megvilágítja egy közel 70 éves barátság történetét és főbb mozzanatait az egyetemi felvételi pillanatától, azaz 1952-től egészen Fekete György haláláig. Az összes olyan tevékenységre kitér, amelyet az emlékkonferencia kapcsán fontosnak tart megemlíteni, hiszen minden történést, amelyről szó lesz, együtt éltek át. Megismerhetjük barátságuknak azon időszakát, amelyet a szocializmus ideje alatt éltek meg: az előadó arra is kitér, hogyan is miképp nézett ki egy akkor „másként” gondolkodó ember életvitele,

és mit takar az effajta ellenállás, illetve hogyan lehet egy reménytelenül hosszúra nyúló rendszerben képviselni a megszokottól eltérő nézeteket.

A Magyar Művészeti Akadémia köztestületté válásának az alakulásában lényegre törő volt Fekete György tevékenysége, amelyet az előadó megítélése szerint senki más nem tudott volna nála jobban végezni, hiszen kellett hozzá mind az a tapasztalat, mind az az ismeret, mind az a kapcsolati rendszer, amellyel ő maga rendelkezett.

Dr. Fekete Károly

debreceni református püspök

ÉLET A KERESZTÉNY HIT TÁGASSÁGÁBAN – FEKETE GYÖRGY SPIRITUALITÁSA

Fekete György művészi és kultúrpolitikai tevékenységében meghatározó volt az a lelki-szellemi örökség, amit református prédikátor és egyházi tanító felmenőitől kapott. Küldetéstudatát jó teológiai érzéssel fogalmazta meg: „akármennyire is hiszünk az örökkévalóságban, az embernek mégiscsak egy élete van. Azért vagyok protestáns, mert hiszek a predestinációban: hogy fel vagyunk kenve valamire, és amire fel vagyunk kenve, azt kell teljesíteni”. „Az embernek élete során vissza kell adnia a képességeit a Teremtőnek, s aki ezt elmulasztja, az vét a létezés parancsa ellen.”

Fekete György életigenlőként nem sürgette a halált, de tudatosan készült rá. Tudta: hazafelé tart. Számvetést végzett, lekerekítette terveit, hogy ne maradjon utána olyan, ami befejezetlen. Élete Ura 2020. április 15-én naprakésznek találta. Ekkor otthonról hazaérkezett, és régi imádsága újra aktuális lett: „Istenem! [...] ott lüktet parányi, féltett életünk a tenyeredben; [...] mi elmúlhatunk testünk szerint, de benned élve, eggyé lévén veled, mindenben osztozunk, ami örök.” (2002) Ez a spiritualitás egy „befelé tágasabb” életet eredményezett, a hit tágasságát.

Kiszely Mária

belsőépítész, iparművész, művészeti menedzser,
a Magyar Belsőépítész Egyesület alapító és elnökségi tagja

ÉRINTŐK ÉS ÉRINTKEZÉSEK

Sokan vallják, hogy Fekete György megosztó személyiség volt, és ez szakmai körökben is érezhető volt. Többen elítélték az ő politikai jelenlétét, abban való részvételét, és az előadó meglátása szerint életpályáját figyelve ez a lépése elkerülhetetlen volt. De milyen érintők mentén volt kettejük kapcsolatának kezdete?

Fekete György a Magyar Művészeti Akadémia elnöki posztjának átadását követően szívesen vett részt a Belsőépítész Egyesület szalonjain. Szerette ezt a közeget, a fiatalokat és az idősebb korosztályt egyaránt. Érdeklődéssel nézte a fiatalok bemutatkozó előadásait. Ezek a szalonok szintén a belsőépítész szakma jelenkori problémáit igyekeznek követni. A szalonok szüneteiben anekdotázott, emlékezett, és még vicceket is mesélt.

Kettejük közvetlenebb kapcsolata akkor kezdődött, amikor Fekete György 2018 őszén megkérte, hogy legyen a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének külső munkatársa, így feladata a kortárs iparművészet kutatása lett. Készült egy több mint 100 oldalas anyag, amely felvetett témaköröket. A választott, továbbgondolásra javasolt téma a korai iparművész csoportok alakulásai volt. Nem véletlen, hogy az első kiválasztott csoport az 1968-ban alakult „Prizma 13” iparművész csoportra esett.

A kutatásban, a koncepció kialakításában hamar megállapodtak, de már nem tudták együtt befejezni.

Szenes István

belsőépítész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja

SZUBJEKTÍV ÉRZÉSEK OBJEKTÍV TÉNYEKRŐL

Az előadás címe utal Szenes István Fekete Györggyel való bensőséges, baráti alapon fenálló, többretegű, több évtizedes kapcsolatára. Egyrészt a személyes viszony, másrészt a feljebbvalóhoz fűződő tisztelet az, ami meghatározta napi összeköttetésüket. Megismerkedésük, a kölcsönös tiszteleten alapuló szakmai bizalom és az ebből kibontakozó barátság [talán lelki barátság] jelentős hatással volt további, egymás mellett futó életükre. Ennek a sokágú kapcsolatnak a történetét, valamint életük összefonódásának körülményeit fejti ki az előadó.

Dvorszky Hedvig

művészettörténész, szerkesztő,
a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja

FEKETE GYÖRGY TERVEZŐI GONDOLATAI A TÁRGYAKRÓL ÉS AZ EMBEREKRŐL

Iparművésznek vallotta magát, amely fogalmat ő maga is igyekezett számos alkalommal értelmezni a különféle szakmai fórumokon. Belsőépítészként éppen úgy gyakorolta ezt a mesterséget, mint kisebb, kereskedelmi forgalomban is értékesíthető, egyedi lakberendezési tárgyak tervezőjeként.

Évtizedek alatt - elsősorban tanításai során - kialakult véleményét A tárgyak természetrajza című [Holnap Kiadó, 2008] gazdagon illusztrált könyvében fejtette ki. E kötet ajánlását Schrammel Imre keramikus írta, idézet tőle:

„Közgazdászok, szociológusok, filozófusok, esztéták, művelődéskutatók sokszor és sokan értelmezték már – szakmai érdeklődésük határain belül – a tárgyak világát, de kevesen kísérelték meg átlépni ezeket a mezsgyét vagy az ismert stíluskorok időkorlátait. Nem tekinthető véltlennek tehát, hogy végre egy neves magyar belsőépítész vállalkozott arra, hogy ezt a bátor lépést megtegye.” Fekete György e könyvének előhangjában pedig többek között ezt írta: „ez a könyv vitairatok egymásutánja, de semmiben sem kívánja az igazságot magának követelni”.

Az előadó a művészetértelmezésben gyakorta eltérő nézeteket valló két alkotó szemléletmódjára is kitérve, elsősorban Fekete György értelemzéseit szeretné továbbgondolásra ajánlani.

U. Nagy Gábor

építész, a Széchenyi István Egyetem egyetemi docense
és a Design Tanszék tanszékvezetője

DESIGN A VÁLTOZÁSOK KORÁBAN

Azt mondják, hogy az emberi agy intelligens volta nem a neuronok mennyiségétől függ elsősorban, hanem a közöttük lévő kapcsolatok számától és főleg azok minőségétől, de ezen belül is jelentős mértékben függ az emlékezettől. Tehát azon információktól, amelyeket egyszerre vagyunk képesek észben tartani és használni a gondolkodás során. Mintha ehhez hasonló folyamatok zajlanának manapság az emberi közösségekben is, milliárdnyi pont között sok-sok milliárdnyi szinapszis épül, nagyrészt még strukturálatlanul és többnyire kontrollálatlanul.

A szemünk láttára és szinte felfoghatatlan sebességgel rendeződik át a világ, pillanatok alatt téve kérdésessé és használhatatlanná

a meglévő rendszereket, átértékelve az eddig magától értetődőnek hitt kompetenciákat és kikezdve a biztosnak vélt szakmákat, professziókat. Változik a nyelv is, a vizuális kommunikáció és közlési forma az, ami a leghatékonyabban képes a gondolatokat, a megszülető eredményeket közvetíteni, azokat érthetővé, vonzóvá és kívánatosá tenni. Ma egy képi univerzumban élünk, amiben sokkal többértelműen, szinte a fogalmi nyelvek fölött folyik egy újfajta, képek általi kommunikáció, annak összes rejtett dimenziójával, buktatóival és lehetőségeivel együtt.

Ha lassan vesszük is észre, de változik a designer, a tervező szerepe, feladata is. Az elvárás az újabb és újabb divatos formák létrehozása helyett mára a mélyebb társadalmi és kulturális összefüggések feltárása és megformálása, az emlékezet és a képzelet összekapcsolása lett, a különböző szaktudások integrálása mellett az erőforrások arányos összeépítése. A művek létrehozásának nagyszerű elitizmusa helyett a szűkebb-tágabb környezet értelmes alakítása, a műépítészet helyett a közösségek építése. Mert már nem a forma önmagában, ami fontos, hanem mindaz, ami az anyagot formába, alakba renndezi.

Ezt átélni, megérteni, a tanítványoknak átadni és az alkotó munka részévé tenni – a jelen és a múlt megismerésével, a szemlélődéssel, figyelemmel, jegyzetekkel, fotókkal, vázlatokkal, a gyakorlati tanulmányok taktilis segítségével, a formaalkotás érzékek fölötti, azokat összekapcsoló eszközével –, ez az iskola küldetése.

Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti
és Módszertani Kutatóintézet

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Széchenyi István Egyetem
Művészeti Kar Design Tanszék

[) —
DESIGN
CAMPUS